

OBRAZOVANJE U FINSKOJ ŠKOLSKI KURIKULUM I KREATIVNOST NA DJELU (1)

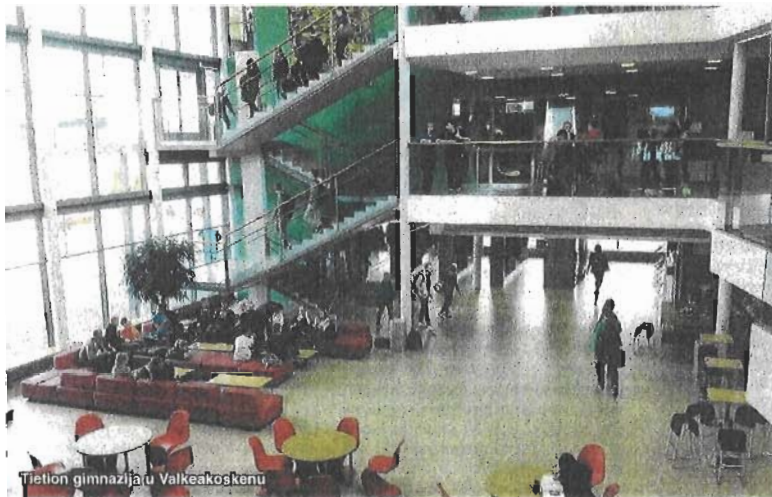
Kako je sve počelo...

Piše
Zdenka Blaslov
profesorica hrv. jezika savjetnica

Moj kontakt s finskim obrazovnim sustavom traje više od dvadeset godina, jer mi je Finska, udajom, postala druga domovina. No nisam svih ovih dvadeset godina obraćala pozornost na njihov obrazovni proces. Ali edukacija i zvanje poučavateljice školskog kurikuluma promijenili su moj pogled na obrazovne sustave. Upoznala sam dobro norveški i engleski obrazovni sustav, ali nigdje primjenu školskog kurikuluma i kreativnosti u njegovu stvarnom značenju nisam našla kao u Finskoj.

Finski školski kurikulum

Definicija školskog kurikuluma prema Alistairu Rossu glasi: „Školski kurikulum se sastoji od svih aktivnosti koje su opisane ili podržane unutar školskog organizacijskog okvira, kako bi promovirale intelektualni, osobni, društveni i fizički razvoj njezinih učenika. Osim službenih programa nastave, on obuhvaća i neformalne programe tzv. ekstrakurikularne aktivnosti te obilježja koja stvaraju školski imidž, kao što su kvalitetni odnosi, briga o jednakosti suprotnosti, o vrjednovanju primjera koji postavljaju kriteriji škole i nači-

Tietion gimnazija u Valkeakoskeni

Finski je parlament 1963. godine donio ključnu odluku o tome da su javno školstvo i dobar obrazovni sustav najbolji način gospodarskoga oporavka zemlje. U praksi je to značilo da je svaki učenik imao mogućnost besplatnoga i kvalitetnoga školovanja. Krajem sedamdesetih godina Finska čini sljedeći ključni korak u jačanju kvalitete nacionalnoga obrazovanja – značajno podižući društveni položaj nastavnika i njihov obrazovni status

Finski gimnazijalci

ne na koji se škola organizira i vodi. Nastavni i poučavajući stilovi snažno utječu na kurikulum i u praksi ne mogu biti odvojeni od njega.”

Sve se to može pronaći u finskim školama. Dosta se pisalo o njihovu dugogodišnjem uspjehu na Pisa testovima (iako su zadnju godinu podbacili, ne brinu se toliko, jer im cilj nije stvoriti robote za natjecanja).

Uspjeh po svaku cijenu nije u duhu finskog obrazovnog sustava niti njihova mentaliteta. Stoga ću pokušati objasniti finski obrazovni sustav upravo preko školskog kurikuluma jer sam ga godinama, u raznim razdobljima, promatrala s toga motrišta. Odlazila sam u različite škole, ali sam uvijek odlazila u osnovnu, srednju strukovnu školu i gi-

mnaziju. Ne ću ulaziti u opisivanje osnovnoga obrazovanja (dosta se pisalo o tome), već ću se zadržati na srednjoškolskom. No da počnem od početka.

Finci najviše vjeruju policajcu i učitelju

Finski je parlament 1963. godine donio ključnu odluku kako su javno

Uno Cygnaeus, utemeljitelj finskoga osnovnoga školstva.

školstvo i dobar obrazovni sustav najbolji način gospodarskoga oporavka zemlje. U praksi to je značilo da je svaki učenik imao mogućnost besplatnoga i kvalitetnoga školovanja. Krajem 1970-ih godina Finska čini sljedeći ključni korak u jačanju kvalitete nacionalnoga obrazovanja – značajno podižući društveni položaj nastavnika i njihov obrazovni

status, dajući im veliku autonomiju u radu, ali istodobno tražeći da svi imaju završen magisterij. Sveučilišta su besplatno ponudila magistarske programe i to je postao kriterij rada u finskim osnovnim školama.

Finski obrazovni sustav svakih deset godina doživljava određenu reformu tako da promjene nisu nikad šokovite ni za nastavnike ni za učenike. U jesen 2016. godine dolazi nova reforma koja će ipak dosti toga promijeniti. Promatrajući ovaj sustav s našega hrvatskoga motrišta, čovjek se jednostavno pita što se tu ima mijenjati kad su već sada milijama daleko od nas.

U finskim školama sve je, ali baš sve, podređeno učeniku. Međutim u svemu tome lijepo je što nastavnik pritom nije podređen, ponizan niti zaboravljen. On je u procesu učenja partner, ali u svemu drugom iznad učenika. Njegovo je mjesto u Finskoj vrlo visoko na društvenoj ljestvici. Jedna je anketa pokazala kako Finci najviše vjeruju policiji i prosvjetnim djelatnicima, a nastavničko je zvanje jedno od najpoželjnijih (stoga je konkurencija za upis na fakultet jako velika).

U Finskoj postoje dva tipa škola: osnovne (perusopetus odnosno peruskoulu) i srednje (strukovna – ammattikoulu i gimnazija – lukio). Osnovna traje devet godina (6+3) i dijeli se na nižu i višu. Temelje finske osnovne škole postavio je još daleke 1861. godine Uno Cygnaeus koji je govorio kako su u školama uvijek najbolji oni razredi u kojima učenici pričaju više od nastavnika, što je već tada upozoravalo na različitost u radu. (A gdje smo mi?)!

Sve je besplatno

U Finskoj je obrazovanje na svim razinama besplatno, ali je osnovnoškolsko obrazovanje obvezatno i još besplatnije, i to se u punom smislu riječi i ostvaruje. Tu su porred udžbenika još i ručak, prijevoz, izleti, kazalište itd. Na jednog učenika, godišnje, finska država uloži i do osam tisuća eura. Školama je strogo zabranjeno prikupljanje bilo kakva novca od roditelja. Škole su kao košnice, učenici su stalno po hodnicima, ali za divno čudo nema galame. Sjede na klupama po hodnicima, ili u dnevnim učeničkim prostorijama, razgovaraju, čitaju, ali uitko ne divlja. Ne ometaju one koji imaju nastavu. Za vikend i galamu ostaje im školsko dvorište.

Nastavna godina u školama u Finskoj počinje od 10. do 18. kolovoza, ovisno o regiji. Prvi školski nastavni dan uvijek je negdje sredinom kolovoza, ovisno o tome kada pada ponedjeljak.

Nakon devet godina osnovne škole učenici odlaze ili u srednje strukovne škole ili u gimnazije. One traju tri godine (oni koji žele mogu srednju školu završiti i za dvije godine, a učenici koji imaju problema s učenjem ili svakodnevne treninge, ako se bave sportom, mogu ići po „sporijem programu“ četiri godine) i, naravno, upis ovisi i o učenikovu uspjehu u osnovnoj školi.

Online školovanje

Postoji još jedan zanimljiv segment u finskom obrazovnom sustavu, a to je školovanje na daljinu (online školovanje). Reklo bi se komplicirano, ali nije. Taj tip školovanja uglavnom se odnosi na osnovno obrazovanje. Ako roditelj žive u inozemstvu, ili pak zbog bilo kojega drugoga razloga, dijete može polagati školu na daljinu (naravno zahvaljujući tehnologiji). Mora imati mentora, a mentor mu može biti i jedan od roditelja ukoliko ima visoko obrazovanje. To je zanimljiva priča, ali za neko drugo vrijeme.

(Nastavlja se)

Decentralizacija na finski način

Na nacionalnoj razini obrazovnu politiku definiraju Parlament i Državni savjet. Ministarstvo obrazovanja odgovorno je za obrazovanje, istraživanja i reformu; odgovorno je za obrazovanje na kulturnom, crkvenom i sportskom planu. Nacionalni odbor za obrazovanje ekspertno je tijelo koje planira i radi u bliskoj vezi s Ministarstvom. Odbor je odgovoran za osnovno, srednje obrazovanje i za obrazovanje odraslih. Brine se o razvoju obrazovnih ciljeva, ishodima učenja, sadržaju i metodama rada. Njime upravlja Upravni odbor, čiji su članovi obrazovni stručnjaci, gradski službenici, nastavnici i socijalni partneri. Na nacionalnoj razini postoji više stručnih tijela za podršku Ministarstvu obrazovanja. Na regionalnoj razini administrativnu funkciju obnašaju županijski državni uredi, koji funkcioniraju pod nadzorom određenih ministarstava. U okviru županijskih uprava postoje uredi za obrazovanje i kulturu, kojim rukovodi županijski savjetnik. Na lokalnoj razini gradska je uprava odgovorna za organiziranje i djelomično financiranje predškolskog i osnovnog obrazovanja. Grad je također odgovoran za socijalnu brigu

o učenicima (prijevod, školski obroci, zdravstvena zaštita), ali nema obveze u organiziranju srednjega obrazovanja. Predškolske ustanove i osnovne škole osniva i kontrolira grad. Njima upravljaju odbori, a rukovodi ravnatelj koji je odgovoran za rad i financiranje. Bez obzira na to koja je stranka na vlasti, ona slijedi kontinuitet obrazovanja koji je zacrtan još daleke 1963. godine.

Načelo finskoga konsenzusa

„San o jedinstvenoj javnoj školi za svu djecu postao je od nastanka linske pučke škole 1860-ih godina. Postupak koji je doveo do odluke parlamenta 1963. bio je strogo političke prirode. Bilo je to jamstvo kako je finska politička elita ozbiljno posvećena reformi općeg obrazovanja. Politička potpora reformi bila je važna jer je omogućivala njezinu nesmetanu primjenu, bez zapreka koje bi nova vlada nametnula. Stvoren je temelj održive obrazovne politike. To načelo finskoga konsenzusa održano desetljećima, postoji i danas.“ (Erkki Aho, predsjednik Nacionalnog odbora za opće obrazovanje od 1973. do 1991.)